

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ» НАПН УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСНА РАДА
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ КОМУНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
ЄВРОПЕЙСЬКА ВИЩА ШКОЛА МЕДИЧНИХ І СОЦІАЛЬНИХ НАУК
У ВАРШАВІ (Республіка Польща)
ЛЮБЛІНСЬКА ВИЩА ШКОЛА В РИКАХ (Республіка Польща)
УНІВЕРСИТЕТ МАРМАРА (Турецька Республіка)
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВІАДРИНА
У ФРАНКФУРТІ-НА-ОДЕРІ (Федеративна Республіка Німеччина)
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА
КРЕМЕНЕЦЬКА ОБЛАСНА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**II Всеукраїнської науково-практичної конференції
з міжнародною участю**

**ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС СЬОГОДЕННЯ:
ДОСЯГНЕННЯ, ВИКЛИКИ, ПЕРСПЕКТИВИ**

м. Тернопіль

2026

УДК 08:37.01/.09

Освітній процес сьогодення: досягнення, виклики, перспективи : збірник матеріалів II Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (м. Тернопіль, 24 квітня 2026 року) / Редколегія: О. М. Петровський, І. М. Вітенко, О. І. Когут, О. Я. Колодійчук, Г. Р. Корицька, О. Р. Олексюк, В. Я. Гайда, І. І. Подлесна. Тернопіль, 2026. **312 с.**

У збірнику публікуються тези доповідей учасників II Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Освітній процес сьогодення: досягнення, виклики, перспективи», яку проведено на базі Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти 24 квітня 2026 року.

Усі матеріали збірника подаються в редакції авторів. Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен та інших даних несуть автори.

*Рекомендовано до друку науково-методичною радою Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти (протокол № 3 від **07. 05. 2026 р.**)*

МОХУН М. С.,

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності А5 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)»,

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, mohunmax140801@gmail.com

КАЛАУР С. М.,

професор кафедри соціальної роботи та соціальної педагогіки,

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, доктор педагогічних наук, професор,

kalaur@tpu.edu.ua

ЕВОЛЮЦІЯ ПРИРОДНИЧО-НАУКОВОЇ КАРТИНИ СВІТУ КРИЗЬ ПРИЗМУ ІСТОРІЇ

Анотація: У статті проаналізовано процес формування природничо-наукової картини світу як еволюційний шлях накопичення емпіричних даних та фундаментальних наукових трансформацій. На прикладі цивілізації майя розкрито унікальний досвід інтеграції математичних, астрономічних та духовних знань, що розглядається як історичний прототип сучасної міждисциплінарності та STEM-підходів.

Ключові слова: природничо-наукова картина світу, цивілізація майя, історико-педагогічний аналіз, сталий розвиток педагога, міждисциплінарність.

Розвиток природничо-наукової картини світу – це еволюція знань, що поєднує накопичення фактів та фундаментальні наукові перевороты. В освіті ці історичні фази стають основою для побудови методик викладання. Історико-педагогічний аналіз допомагає чітко окреслити етапи, які сформували наше нинішнє розуміння світобудови [1]. Для сучасного педагога розуміння цього шляху є важливим для формування у здобувачів освіти цілісного світогляду, здатності до критичного мислення та сталого розвитку в умовах інформаційної невизначеності.

Зупинимось детальніше на уявленнях людей про Всесвіт у давніх цивілізаціях Нового Світу [2]. Досвід майя демонструє унікальний приклад «інтегрованого навчання» того часу, де математика, астрономія та духовність склали єдине ціле – прототип сучасного підходу до міждисциплінарності.

Протягом II-X століть на півдні сучасної Мексики (півострів Юкатан і штат Чіapas), а також на території Гватемали, Гондурасу та Белізу процвітала унікальна та високорозвинена цивілізація майя. Ця культура була представлена містами-державами, що часом існували відокремлено одна від одної через густі тропічні джунглі. Більшість цих центрів занепала ще наприкінці IX століття. У XVI сторіччі спадщину майя остаточно винищили іспанські конкістадори: викорінюючи місцеві вірування, вони спалили майже всі тогочасні рукописи, які зберігали історію та знання цього народу. Коли у XIX столітті почалося дослідження руїн майя, науковці виявили залишки грандіозних храмів-обсерваторій. Одне з найславетніших міст, Чічен-Іца (північ Юкатану), засноване у VIII столітті, перетворилося на руїни ще до появи іспанців. Проте його монументальні релігійні та астрономічні споруди (зокрема обсерваторія «Караколь») і сьогодні вражають дослідників.

У чотирьох знайдених рукописах майя було зафіксовано відомості про їхні космогонічні та космологічні уявлення. Крім того, низку текстів вдалося віднайти на кам'яних плитах-стелах.

Подібно до інших давніх цивілізацій, розвиток і поглиблення астрономічних знань у майя були зумовлені переходом від кочівництва до осілого фермерства. Аналогічні процеси спостерігалися і в інших індіанських імперіях – у ацтеків та інків.

З давніх-давен майя, інки та ацтеки вшановували Сонце й Місяць, при цьому не розділяючи космічні явища та погоду. Поряд із культами Неба і Сонця надзвичайно важливими були божества дощу та вітру. Через це жреці проводили регулярні спостереження за небосхилом зі спеціальних майданчиків на верхівках велетенських ступінчастих пірамід. Вони вірили, що всі події в країні та на планеті підпорядковуються небесним законам. Особливе значення надавалося затемненням та руху планет, яким приписували вирішальний вплив на життя суспільства.

Завдяки методичним спостереженням астрономи майя зуміли досить точно обчислити синодичні періоди всіх відомих їм планет. Найбільше уваги вони приділяли Венері, яку називали «Великою зіркою», ймовірно, використовуючи ці дані переважно для астрологічних цілей.

Потреби господарства та релігійні ритуали зумовили швидку появу календаря. Коли європейці вперше дослідили рукописи майя (календарну систему розшифрували навіть раніше за їхню писемність), вони були вражені її прецизійністю, хоча деякі сучасні дослідники ставляться до таких високих оцінок із сумнівом. Еволюція календаря була продиктована не стільки практичними завданнями, скільки ідеологічними та політичними інтересами жрецької еліти. У класичну епоху (II–X ст. н.е.) система постійно уточнювалася та ставала складнішою, особливо її «священна» складова, якою опікувалися жреці. У подальшому через внутрішні конфлікти та війни з сусідами цивілізація занепала, що призвело до втрати багатьох наукових знань.

В основі календаря лежала характерна для майя двадцяткова система числення. Іншим ключовим числом для їхньої астрономії та космології було 13. Шлях Сонця серед зір протягом року вони розділили на 13 зодіакальних сузір'їв. Такий поділ міг ґрунтуватися на давньому календарі, пов'язаному з сидеричним місячним місяцем, за період якого Сонце проходить приблизно 1/13 частину небесного кола.

У класичний період календарний цикл базувався на 13-денному «тижні», де дні лише нумерувалися, та 20-денному «місяці», де кожен день мав і номер, і власну назву. Місяці також мали свої найменування. Таким чином, повне позначення дати включало чотири елементи: номер дня у тижні, назву та номер дня у місяці, а також назву самого місяця. Повний збіг усіх цих параметрів траплявся лише раз на 52 роки. Астрономічний фундамент класичного календаря був досить витонченим. Сонячний рік формували 18 місяців по 20 днів (разом 360), до яких додавали 5 додаткових днів без назв, призначених для «зміни влади божеств». Майя розуміли різницю між 365-

денним роком і реальним тропічним роком, тому застосовували систему корекції. Ця методика дозволяла вираховувати тривалість року з похибкою всього у 20 секунд (що в півтора рази точніше за наш сучасний григоріанський календар). Крім того, календар майя враховував синодичні періоди обертання всіх п'яти відомих планет.

За вихідну точку свого календаря майя обрали міфічну дату – 5041738 р. до н. е. Проте відлік реальної історичної хронології вони розпочинали з кінця IV тис. до н. е. (за європейським календарем – з 3113 р. до н. е.), хоча вчені також називають цю дату умовною. Справжньою таємницею є використання майя неймовірно тривалих часових циклів. Якщо для європейців чи китайців межею були тисячоліття або десятитисячоліття, то майя розробили складну ієрархію періодів. Вона базувалася на числі 20 (за одним винятком): від 1 кіна (добі) до віналя (20 днів), туна (360 днів), к'атуна (близько 20 років) і аж до алав'туна, що дорівнює 64 мільйонам років!

Принцип кратності двадцяти змінювався лише раз, щоб наблизити календар до сонячного року та зробити подальші цикли відповідними реальним астрономічним одиницям. Мета створення таких масштабних періодів, як і спосіб обчислення «нульової точки», досі залишаються загадкою. Така пристрасть майя до колосальних чисел та епох робить їхню культуру подібною до натурфілософських вчень Давньої Індії.

Аналіз цивілізації майя висвітлює ключовий дисонанс, актуальний і для сучасної освіти – контраст між високими технологічними досягненнями та ризиком втрати гуманістичних орієнтирів.

Майя розвивалися в ізоляції, що зробило їхню систему вразливою – для сучасного вчителя це підкреслює важливість міжнародної колаборації та відкритості до інновацій.

Як і в Давньому Єгипті, розвиток вільної думки майя стримувався централізованою владою – це актуалізує питання академічної свободи педагога як запоруки сталого наукового прогресу.

Трагедія втрати письмових пам'яток майя через завоювання нагадує нам про роль педагога як ретранслятора та захисника культурного коду в епоху глобальних трансформацій.

Майже повне знищення духовної спадщини майя іспанцями залишає значну частину їхніх натурфілософських ідей невідомими – це стимулює сучасних освітан до пошуку нових методів реконструкції та інтерпретації знань, адаптуючи їх до запитів сучасної цифрової аудиторії.

Список використаних джерел

1. Мохун М.С., Калаур С.М. Історико-педагогічний аналіз становлення поняття «природничо-наукова картина світу» та його сучасні інтерпретації в контексті STEM-освіти. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання: досвід, тенденції, перспективи*: матеріали XVI міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., м. Тернопіль, 6-7 листопада 2025 р. С. 296-299.

2. Мохун С.В. Історія астрономії. Курс лекцій: навч. посібник / Терн. нац. пед. ун-т ім. Володимира Гнатюка. Тернопіль: ТНПУ, 2017. 394 с.

ОНИЩУК Л. З.,

методист центру моніторингу якості освіти, ЗНО та аналітичної діяльності

Тернопільського ОКІППО

l.onyschuk@ippo.edu.te.ua

СЕРТИФІКАЦІЯ ПЕДАГОГІВ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРОФЕСІЙНОГО АУДИТУ В УМОВАХ РЕФОРМИ НУШ

Сертифікація педагогічних працівників – це зовнішнє оцінювання професійних компетентностей педагогічного працівника, що здійснюється шляхом незалежного тестування, самооцінювання та вивчення практичного досвіду роботи. Запровадження сертифікації в Україні стало однією з ключових складових реформи «Нова українська школа». Це інструмент, покликаний замінити застарілу радянську систему атестації на сучасне зовнішнє оцінювання професійної майстерності. Відповідно до Положення про сертифікацію педагогічних працівників, її основне призначення полягає у виявленні та заохоченні педагогічних працівників з високим рівнем педагогічної майстерності, які володіють методиками компетентнісного навчання і новими освітніми технологіями та сприяють їх поширенню [1].

Тема сертифікації педагогів активно досліджується як в Україні, так і за кордоном. Метою нашої роботи є вивчення викликів вітчизняної системи сертифікації вчителів, з огляду її ефективності як інструменту професійного аудиту. Україна, впроваджуючи зовнішнє оцінювання професійної майстерності, адаптувала досвід країн, де вчитель – це престижна та високооплачувана професія. Зокрема добровільну сертифікацію США (NBPTS), де педагоги отримують статус «Master Teacher» [4], прозорі професійні стандарти Естонії [5], систему статусу кваліфікованого вчителя (QTS) у Великій Британії [3].

Процес сертифікації в Україні стартував у 2019 році з учителів початкових класів, а згодом охопив учителів математики, української мови і літератури, історії та громадянських дисциплін, учителів іноземної (англійської) мови. Аналіз статистичних даних щодо реєстрації для участі у сертифікації педагогічних працівників за останні роки виявив трансформацію від початкового «дефіцитного ажіотажу» до поступового зниження активності, системних проблем із реєстрацією окремих категорій. Зокрема, у 2024-2025 роках квоти учителів математики та української мови і літератури заповнювалися лише приблизно на половину. Після майже стовідсоткової реєстрації у перший рік участі спостерігалось різке зниження активності на наступний рік в учителів історії та громадянських дисциплін, учителів англійської мови. Це може вказувати на те, що найбільш умотивовані та підготовлені педагоги скористалися можливістю сертифікації у перший рік. Стабільно високою є реєстрація учителів початкових класів [2].

Одним з етапів сертифікації є незалежне тестування фахових знань і вмінь учасників, за організацію та проведення якого відповідає Український центр оцінювання якості освіти (УЦОЯО). За сім років участь у процедурі незалежного тестування взяли понад 14500 зареєстрованих педагогічних працівників, з яких майже 9500 продемонстрували результати, достатні для продовження участі в наступних етапах сертифікації. Офіційні матеріали УЦОЯО за результатами першого етапу сертифікації містять звіт із психометричними характеристиками тестів, а також розлогі відорозбори завдань для вчителів. Особлива увага приділяється аналізу фахових компетентностей, методиці викладання та роз'ясненню типових помилок, яких припускаються учасники під час

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ ТА СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГА, АДАПТАЦІЙ ЙОГО ДО РЕАЛІЙ СЬОГОДЕННЯ

<i>Андрєєва Т. Т., Бреус О. В.</i> ОРГАНІЗАЦІЯ МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ПО ОЗНАЙОМЛЕННЮ ВИХОВАТЕЛІВ З НЕТРАДИЦІЙНИМИ МЕТОДАМИ МАЛЮВАННЯ.....	3
<i>Андрійчук О. І.</i> ГОТОВНІСТЬ ПЕДАГОГА ДО ЗМІН ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ РЕСУРС РОЗВИТКУ ОСВІТИ.....	4
<i>Благодир О. О., Рачук В. В.</i> «ФОРМУВАННЯ SOFT ТА HARD SKILLS СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА: БАЛАНС ПРОФЕСІЙНИХ І ОСОБИСТІСНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ».....	5
<i>Велика З.Ф.</i> ОСОБЛИВІСТЬ РЕАЛІЗАЦІЇ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ДІЯЛЬНІСНОГО ПІДХОДУ ЯК ФАКТОРА ПОЗИТИВНОГО ВПЛИВУ НА СТАЛИЙ РОЗВИТОК УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ	7
<i>Вітович Л. М.</i> ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ ХІМІЇ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	8
<i>Вітович Т. Б.</i> РОЛЬ ОСВІТНИХ ОНЛАЙН-ПЛАТФОРМ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ У ВИВЧЕННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ	9
<i>Дика Б. М., Громова Н. Л.</i> РОЗЛАДИ ДЕПРЕСИВНОГО ХАРАКТЕРУ СЕРЕД МОЛОДІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ.....	10
<i>Кавецький В. Є.</i> ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ПРОФЕСІЙНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ В УМОВАХ НОВИХ СУСПІЛЬНИХ ВИКЛИКІВ.....	11
<i>Кармазіна М. С.</i> АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ: ЧЕСНОТА, АКТУАЛІЗОВАНА СУЧАСНІСТЮ.....	13
<i>Корман М. М.</i> КОНЦЕПЦІЯ НЕПЕРЕРВНОГО НАВЧАННЯ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ РЕСУРС ПРОФЕСІЙНОГО ТА ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГА.....	15
<i>Костецький С.М.</i> ПРОЄКТУВАННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ВЧИТЕЛІВ ГЕОГРАФІЇ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ СУЧАСНИХ РІЗНОВЕКТОРНИХ НАУКОВИХ ПОГЛЯДІВ	16
<i>Кравченко З. І.</i> СЕРТИФІКАЦІЯ ВЧИТЕЛІВ МАТЕМАТИКИ – ІНСТРУМЕНТ ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ.....	17
<i>Кравченко Є. М.</i> ТЕСТУВАННЯ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	18
<i>Кулик Є. В.</i> МОДЕРНІЗАЦІЯ ЗМІСТУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ТЕХНОЛОГІЙ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ.....	19
<i>Листопад О. А., Листопад Н. Л.</i> АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК ЦІННІСНИЙ ІМПЕРАТИВ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА.....	20
<i>Лихолат С. Є.</i> РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ РОЗВИТКУ ТА ПРОБЛЕМ ПІДГОТОВКИ АДАПТАЦІЇ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА В ОСВІТІ.....	22
<i>Лукіна Т. О.</i> ВИКОРИСТАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ОСВІТНИХ МОНИТОРИНГІВ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ПРОГРАМ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІВ.....	23
<i>Магєра Т. В.</i> ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД ПЕДАГОГІВ: ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНИЙ АСПЕКТ.....	24
<i>Мієр Т.І.,</i> ОСОБИСТІСНО-СУСПІЛЬНИЙ ЗМІСТ ФЕНОМЕНА «СТАЛИЙ РОЗВИТОК» В АНАЛІТИЧНИХ ВИКЛАДКАХ.....	26
<i>Мохун М. С., Калаур С. М.</i> ЕВОЛЮЦІЯ ПРИРОДНИЧО-НАУКОВОЇ КАРТИНИ СВІТУ КРІЗЬ ПРИЗМУ ІСТОРІЇ	27
<i>Онищук Л. З.</i> СЕРТИФІКАЦІЯ ПЕДАГОГІВ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРОФЕСІЙНОГО АУДИТУ В УМОВАХ РЕФОРМИ НУШ.....	28
<i>Просіна О. В.</i> ДІАЛОГІЧНЕ САМОАВТОРСТВО ЯК ПСИХОЛОГІЧНИЙ РЕСУРС ПРОФЕСІЙНОЇ АДАПТАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ І НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО РЕАЛІЙ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ.....	29
<i>Садовий М.І.,Трифоновна О.М.,Соменко Д.В.</i> МІКРОКВАЛІФІКАЦІЇ – ДІЄВИЙ ІНСТРУМЕНТ НАВЧАННЯ ПРОДОВЖ ЖИТТЯ.....	31
<i>Сидорів С. М.</i> ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДО	

ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС СЬОГОДЕННЯ: ДОСЯГНЕННЯ, ВИКЛИКИ, ПЕРСПЕКТИВИ

*Збірник матеріалів
Всеукраїнської науково-практичної конференції
з міжнародною участю*

м. Тернопіль, 24 квітня 2026 року

Редколегія: *О. М. Петровський, І. М. Вітенко, О. І. Когут,
О. Я. Колодійчук, Г. Р. Корицька, О. Р. Олексюк, В. Я. Гайда,
І. І. Подлесна.*

Підписано до друку 07.05.2026 р.
Папір офсетний. Формат 60x84/8
Гарнітура Times New Roman.
Друк офсетний.
Авторських аркушів 42,15
Умов. друк. арк. 45,12.
Обл.-вид. арк. 36,33 . Зам. №05/25/1-3

Видавець та виготовлювач:
ФОП Осадца Ю. В.
м. Тернопіль, вул. 15 Квітня, 2Д/10
Тел. (097) 988-53-23

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ТР № 46 від 07 березня 2013 р.*